

EFORTURILE MONDIALE PENTRU PROTEJAREA PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE ȘI DREPTULUI DE AUTOR

Una din cele mai mari probleme ale societății informaționale contemporane constă în protejarea proprietății intelectuale și a dreptului de autor, cea mai agravantă fiind situația la capitolul pirateria software cu care luptă organizațiile mondiale zi de zi.

Proprietatea intelectuală e o formă de titlu legal, care permite posesorului să controleze utilizarea anumitor intangibile, cum ar fi idei sau expresii. Ea se referă la creațiile gândului: invenții, opera artistice și literare, simboluri, nume, imagini și designuri folosite în comerț. Proprietatea intelectuală este împărțită în 2 categorii:

- **proprietatea industrială**, ce include invenții (patente), mărci înregistrate, design industrial;
- **copyright**, ce include opera artistice și literare, precum nuvele, poezii, piese de teatru, muzică, picturi, tablouri, fotografii, sculpturi și designuri arhitecturale.

Drepturile legate de copyright le includ pe cele de performanță a artiștilor în cariera lor, producători de fonograme în înregistrările lor, și cele de transmitere prin programe radio și de televiziune.

Astfel, formele comune de proprietate intelectuală includ:

- a) Dreptul de autor;
- b) Patentul;
- c) Marca înregistrată;
- d) Secretul industrial;
- e) Desenele industriale;
- f) Importul paralel;
- g) Drepturi morale.

Dreptul de autor protejează forma unei lucrări expresive originale (literare, artistice sau tehnice). Brevetul de invenție protejează soluții sau idei originale, iar marca înregistrată protejează modul de identificare a unui producător sau a altei surse de reputație. Aceste drepturi pot fi cedate, închiriate (licențiate), uneori, chiar folosite ca garanție, similar unei proprietăți reale. Aceste drepturi au, însă, limitări specifice, cum ar fi limitările în timp. Există diferențe substanțiale față de proprietatea clasică; consumul proprietății clasice este exclusiv – dacă cineva mănâncă un măr, nimeni altcineva nu-l mai poate mânca. În cazul intangibilelor, acest lucru nu se întâmplă – o carte poate fi multiplicată în oricâte exemplare fără să afecteze vreun cititor. Drepturile de proprietate intelectuală sunt acordate de stat în scopul încurajării creării, de asemenea, intangibile. Aceste drepturi dau proprietarului dreptul de a acționa în justiție pe cei care le încalcă. Starea actuală de lucruri în domeniu e disputată în unele țări în curs de dezvoltare datorită drenării resurselor interne de către statele industrializate prin intermediul proprietății intelectuale. Statele Unite și Marea Britanie sunt singurele state care au venituri nete consistente aferente proprietății intelectuale; ele sunt principalii promotori ai întăririi acestor drepturi pe plan internațional.

Primele patente au fost acordate, în secolul 15, în Anglia și Veneția. Dreptul de autor nu a fost inventat până la apariția tiparului și răspândirea alfabetizării. Regele Angliei era îngrijorat de posibilitatea multiplicării cărților și a promulgat Legea Licențierii în 1662, care a stabilit un registru al cărților licențiate. Statutele reginei Ana a fost prima lege care acorda drepturi autorilor pentru o perioadă fixă de timp. Pe plan internațional, Convenția de la Berna stabilea, la sfârșitul secolului XIX, limitele protecției dreptului de autor; această convenție e încă în vigoare. Termenul *Proprietate intelectuală* apare în Europa tot în secolul XIX; în 1846 e folosit de A. Nion în lucrarea *Droits civils des auteurs, artistes et inventeurs*.

Tendința actuală e ca aceste drepturi să fie extinse, încât să acopere domenii noi, cum ar fi bazele de date, să extindă durata acestor drepturi sau să înlăture restricții și limitări ale acestor drepturi.

Anii recentți, **autoritățile europene de consumatori s-au confruntat cu un număr**

crescând de infracțiuni și produse plagiate de consum care urmau să fie protejate de DPI. Sectoarele cele mai afectate includ produse de vestimentație, produse alimentare, CD-uri, jucării, produse audio-vizuale, produse software și chiar farmaceutice. După afirmațiile autorităților europene de consumatori, numărul CD-urilor ilegale, momentan a crescut uluitor cu 15,300% din 1999, în timp ce numărul produselor alimentare plagiate a crescut cu 75% între anii 2000-2001.

Proiectul Comisiei europene responsabile are drept scop primar abordarea acestui fenomen. Cu scopul de a proteja și a stimula afacerile să producă și să inoveze, aceasta a planificat să ofere autorităților locale puteri mărite în urmărirea infractorilor și obținerea recompenselor pentru deținătorii de drepturi.

Direcția de aplicare a DPI are, de asemenea, ca scop consolidarea și integrarea conținutului, la moment, fragmentat al legislației UE privind proprietatea intelectuală, măsuri incompatibile privind copyrighturile, mărcile înregistrate, drepturile de autor, designuri, infracțiuni și plagiere, programe pentru computer etc. Direcția DPI concentrează toate aceste aspecte într-un set de reguli standardizate, astfel asigurând o mai mare prognozare a afacerilor europene.

Protecția proprietății intelectuale este guvernată de diferite convenții internaționale la care a aderat și UE, precum:

- ✓ Carta Drepturilor Fundamentale, art.17(2) conform căruia "Proprietatea intelectuală trebuie protejată":
- ✓ Convențiile de la Berna, Bruxelles, Paris, Roma;
- ✓ Tratatul privind înregistrarea filmelor, Legea patentelor, legea mărcilor înregistrate de la Madrid, Lisabona, Nairobi, Viena, Strassbourg, Nice și Locarno;
- ✓ Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale WIPO, Tratatul Copyright;
- ✓ Tratatul WIPO privind Performanțele și Fonograma;
- ✓ Organizația Mondială a Mărcilor WTO (World Trade Organisation) cu înțelegerea privind aspectele legate de produse și Drepturile Proprietății Intelectuale (TRIPS).

Prin adoptarea directivei de aplicare a DPI, UE se aduce personal în contact cu aceste comitete internaționale, dar merge mai departe cu un număr de itemi aplicativi.

Cele 5 obiective strategice definite în Programul și Bugetul din 2006-2007 sunt:

- ✓ promovarea culturii PI;
- ✓ integrarea PI în programele naționale de dezvoltare;
- ✓ dezvoltarea legilor și standardelor Internaționale privind PI;
- ✓ distribuie serviciilor de calitate în sistemul global de protecția a PI;
- ✓ mărirea eficienței managementului WIPO.

Toate activitățile WIPO sunt direcționate spre atingerea acestor scopuri.

Evenimentele majore:

- 1883 – Convenția de la Paris
- 1886 – Convenția de la Berna
- 1891 – Madrid Agreement
- 1893 – BIRPI established
- BIRPI move to Geneva
- 1967 – WIPO Convention
- 1970 – WIPO established
- 1970 – Patent Cooperation Treatz
- 1989 – Protocol to Madrid
- 1996 – WIPO Copzright Treatz
- 2000 – Patent Low Treaty
- 2002 – WCT and WPPT enter into force

Bibliografie:

1. N. Ploteanu. *Securitatea informațională*, Elena VI, Chișinău, 2008, cap.2.
2. Standing committee on copyright and related rights, Fifteenth Session, Geneva, September 11 to 13, 2006.